

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นจัดเป็นกลุ่มบุคคลที่น่าสนใจกลุ่มหนึ่ง ซึ่งต้องดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการรับวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ประกอบกับวัยนี้เป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ (สุชา จันทร์ธม, 2536) เป็นวัยที่ต้องการมีเพื่อน ต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ อยากทดลอง และเรียนรู้โดยลำพัง มีความสนใจในเรื่องเพศสูง (วีรวัฒน์ วรรณศิริ, 2534) ยังผลให้ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ถ้าการปรับตัวประสบความสำเร็จแล้วก็จะเกิดปัญหาสังคมตามมา ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมสังคม เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด โดยเฉพาะปัญหาพฤติกรรมทางเพศ จากการศึกษาเพื่อสำรวจติดตามความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 14 ปี ส่วนเพศชายอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 15.8 ปี และมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนที่ไม่ใช่หญิงบริการทางเพศมากกว่า 1 คน โดยส่วนใหญ่ไม่ใช่อุปยางอนามัย (ระจิตตา ณ พัทลุง, 2539) และการศึกษาของจันทร์ธม ทองศิริ (2539) และ ปวีณา สายสูง (2541) เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดน่านพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เริ่มมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุน้อยโดยไม่ใช่อุปยางอนามัย ซึ่งปัญหาที่ตามมาเมื่อมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จากการศึกษาของ วีรวัฒน์ วรรณศิริ (2534) พบว่า วัยรุ่นกลุ่มอายุ 16-20 ปี คิดเชื่อกามโรคและโรคเอดส์เพิ่มขึ้นค่อนข้างเร็วจนเป็นที่น่าวิตก

โรคเอดส์นับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลก เพราะเป็นโรคติดต่อที่ระบาดไปทั่วโลก และยังไม่สามารถควบคุมได้ รวมทั้งในแต่ละปีมีประชากรที่เสียชีวิตจากโรคเอดส์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการรายงานของ United Nations Programme on HIV/AIDS [UNAIDS] และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO]) (UNAIDS & WHO, 1998) พบว่า มีผู้ติดเชื้อเอดส์ทั่วโลกถึง 33.4 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2540 ถึง 5.8 ล้านคน โดยครึ่งหนึ่งของผู้ติดเชื้อรายใหม่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และในขณะนี้ประชากรติดเชื้อเอดส์เพิ่มขึ้นมากกว่า

16,000 คนต่อวัน ในปี พ.ศ. 2543 คาดว่าจะมีประชากรโลกติดเชื้อไวรัส เอช ไอ วี ประมาณ 40-100 ล้านคน

สำหรับในประเทศไทย จากการรายงานของกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข (2543) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ถึง วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2543 มีจำนวนผู้ป่วยเอดส์ทั้งสิ้น 151,322 ราย โดยกลุ่มอายุที่พบมาก เป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 25-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.6 โดยมีปัจจัยเสี่ยงจากเพศสัมพันธ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 82.6 (กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข, 2543) เนื่องจากระยะเวลาเฉลี่ยระหว่างเริ่มติดเชื้อไวรัสเอช ไอ วี และพัฒนาเป็นผู้ป่วยเอดส์นั้น คือ 10 ปี จึงอาจพิจารณาได้ว่าคนกลุ่มนี้ได้รับเชื้อตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยรุ่น (Sullivan cited in Guthrie, Wallace, Doerr, Janz, Schottenfeld, & Selig, 1996) ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น จึงควรจะต้องทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของวัยรุ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่เข้ามามีผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละคน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่นำไปสู่การติดต่อโรคทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์นั้น พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Rosenthal, Moore, & Flynn, 1991) การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (Kasen, Vaughan, & Walter, 1992) การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง (Petosa & Jackson, 1991) ความผูกพันในครอบครัว (Resnick, et al., 1997) และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน (Jemmott & Jemmott III, 1991)

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (self-esteem) นับเป็นปัจจัยภายในบุคคล ที่เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ในการเผชิญปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน และแสดงพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1965) ได้ให้ความหมายของ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองว่า เป็นทัศนคติของบุคคลเกี่ยวกับความพอใจ และไม่พอใจในตนเอง การยอมรับนับถือตนเองและคิดว่าตนเองมีค่า แคปแลน จอห์นสัน ไบรลีย์ และไซมอน (Kaplan, Johnson, Bailey, & Simon, 1987) กล่าวว่า ความเคารพนับถือในตนเอง หรือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ จากการศึกษาเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพในทางบวก ของกลุ่มนักเรียนระดับเตรียมอุดมและอุดมศึกษา จำนวน 165 ราย พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงทำให้มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น (Yarcheski & Mahon, 1989) นอกจากนั้นยัง พบว่า วัยรุ่นที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ได้ดีขึ้น (เจดน์สันติ แดงสุวรรณ, พูนสุข ช่วยทอง, และ อนงนาฏ เหลี่ยมสมบัติ, 2541) เป็นต้น แต่การศึกษาที่แสดงความ

สัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศยังมีน้อย อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของโรเซนทอล มัวร์ และฟลินน์ (Rosenthal, Moore, & Flynn, 1991) พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในระดับต่ำจะสามารถทำนายการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการค้นคว้าวิจัยต่อไปเกี่ยวกับเรื่องความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

นอกจากความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแล้ว ปัจจัยในเรื่องของการรับรู้สมรรถนะของตนเอง (perceived self efficacy) ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างการเรียนรู้กับการกระทำพฤติกรรม ก็นับว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเช่นกัน เพราะการรับรู้สมรรถนะของตนเองจะเกิดขึ้นก่อนความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรม โดยการรับรู้สมรรถนะของตนเองเป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตน ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Bandura, 1986) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สมรรถนะของตนเองกับพฤติกรรมทางเพศ พบว่า นักเรียนที่มีสมรรถนะในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ต่ำ จะมีเพศสัมพันธ์ในครั้งต่อไปเสมอ (Kasen, Vaughan, & Walter, 1992) และการรับรู้สมรรถนะของตนเองเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิงได้ (Richard & Plight, 1991) และยังพบว่า การรับรู้สมรรถนะของตนเอง มีความสัมพันธ์สูงกับการเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ของพฤติกรรมสุขภาพ (Strecher, DeVellis, Marshall, & Rosenstock, 1986) ดังนั้นการรับรู้สมรรถนะของตนเองจะเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการจูงใจให้นักเรียนมีความพยายามที่จะลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของตนเองลง จนสามารถประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ได้ในที่สุด

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่จะช่วยทำให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการลดพฤติกรรมเสี่ยงที่จะนำไปสู่การติดโรคเอดส์ได้ คือ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง (perceived risk behavior) ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ โดยบุคคลแต่ละคนมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่แตกต่างกัน คนที่รู้ว่าตนมีโอกาสรiskต่อการเกิดโรคสูงมักจะให้ความสนใจในการปฏิบัติตนเองเพื่อป้องกันโรค และคอยระมัดระวังติดตามความผิดปกติทั่วไปของร่างกายที่อาจเกิดขึ้นตลอดเวลา (Becker & Maiman, 1974) ดังนั้น การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาวะที่เจ็บป่วยมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับระดับของการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคนั้นเอง (เสมอจันทร์ อดิเทพ, 2535) จากการศึกษาของ อัลลาร์ด (Allard, 1989) พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของประชาชนทั่วไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อฮีเย (Ahia, 1991) ที่

พบว่า การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการมีเพศสัมพันธ์ วิธีปลอดภัยเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ดังนั้นการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง จึงน่าจะเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้

นอกจากปัจจัยที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมนั้นก็นับว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเช่นกัน โดยเฉพาะครอบครัวและเพื่อน อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ในขณะเดียวกัน ปัญหาของเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ก็มีสาเหตุมาจากปัญหาครอบครัวเป็นประการสำคัญ (ทัศนีย์ ลิ้มมันจริง, 2535) โดยเฉพาะในเรื่องของความผูกพันในครอบครัวของเด็กวัยรุ่น (family connectedness) จากการศึกษาของ เรชนิก และคณะ (Resnick, et al., 1997) พบว่า การแสดงออกถึงความผูกพันในครอบครัว เช่น ความรู้สึกอบอุ่น ความรัก การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ในครอบครัวนับเป็นคุณูปการสำคัญในการลดความเสี่ยงด้านสุขภาพของวัยรุ่นในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพจิต การใช้ความรุนแรง การใช้ยาเสพติด และปัญหาพฤติกรรมทางเพศ โดยเฉพาะปัญหาพฤติกรรมทางเพศนั้น พบว่า วัยรุ่นที่มีความรู้สึกผูกพันกับครอบครัว มีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ทางเพศช้ากว่าวัยรุ่นที่ไม่มีความผูกพันในครอบครัว ส่วนพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ให้เวลากับวัยรุ่น มีผลดีต่อพัฒนาการของวัยรุ่น การไม่เอาใจใส่ของพ่อแม่มีผลมากต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น (Bingham & Lisa, 1996) นอกจากนี้ยังมีการศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่อยู่กับครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่มีแนวโน้มจะมีเพศสัมพันธ์ช้ากว่าและมีคู่นอนน้อยกว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่ในครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ (Brewster, 1994; Cooksey, Rindfuss, & Guilkey, 1996; Ramirez-Valles, Zimmerman, & Newcomb, 1998) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงสำรวจของ ศุภจิร วิจิวัฒน์ (2533) ที่พบว่า นักเรียนชายที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน จะมีประสบการณ์ทางเพศสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จึงอาจพิจารณาได้ว่า ความผูกพันภายในครอบครัว น่าจะมีความสัมพันธ์กับโอกาสของการมีเพศสัมพันธ์ และสามารถเป็นตัวทำนายการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้ นอกจากนี้ในระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ของวัยรุ่น วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะได้รับแรงกดดันจากอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน หรือบรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน (ทัศนีย์ ลิ้มมันจริง, 2535)

การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน (perceived peer norms) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความคาดหวังของเพื่อนที่มีต่อการกระทำพฤติกรรม และแรงจูงใจที่บุคคลจะปฏิบัติตามพฤติกรรมตามความคาดหวังของเพื่อนสนิทที่มีความสำคัญต่อตน (Ajzen & Fishbein, 1980) ซึ่งนับเป็นลักษณะสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางเพศเช่นกัน (Richard & Plight, 1991) โดยมีการศึกษา พบว่า การแสดงออกของเพื่อนมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเรื่องเพศของวัยรุ่นใน

โรงเรียนเพราะเพื่อนสนิทจะเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศที่สำคัญที่สุด และเป็นแหล่งสนับสนุนสำคัญในด้านร่างกายและจิตใจของแต่ละคน (Fisher cited in Vanlandingham, Suprasert, Grandjoan, & Sittitrai, 1995) การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อนจึงมีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มที่ดีจะมีโอกาสได้พัฒนาทักษะทางสังคม แต่ตรงกันข้ามเมื่อวัยรุ่นอยู่ในกลุ่มที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้วัยรุ่นมีปัญหาด้านการปรับตัว (ประสาธ อิศรปริดา, 2533) จากการศึกษาของโครงการเครือข่ายวิถีชีวิตในเมือง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เครือข่ายของวัยรุ่นแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อสมาชิกในเครือข่ายให้มีโอกาสเสี่ยงหรือป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้ (Fongkaew, Soivong, Sri-onsri, Matanboon, & Tangmunkongworakul, 1998) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน เช่นเดียวกับการศึกษาของ ปวีณา สายสูง (2541) พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการสนใจจากเพื่อนมีส่วนของการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่ากลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการสนใจจากเพื่อน คล้ายคลึงกับการศึกษาของ กฤตยา อาชวนิจกุล และวราภรณ์ แยมสนิท (2537) ที่พบว่าสาเหตุในการตัดสินใจซื้อประเวณีของวัยรุ่นส่วนใหญ่ แรงกระตุ้นที่สำคัญที่สุดคือ การชักจูงจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งผลที่ตามมาคือ เด็กนักเรียนมีการติด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งนับเป็นวิกฤตการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มนักเรียนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

จากการอภิปรายข้างต้น และจากการรายงานสถิติผู้ติดเชื้อเอดส์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่สูงขึ้น กล่าวคือ นับตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2541 ถึง กรกฎาคม 2542 มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจาก 233 ราย เป็น 316 ราย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์, 2542) ประกอบกับจากการสำรวจประชากรตามกลุ่มอายุ พบว่า จังหวัดอุดรดิตถ์มีประชากรในกลุ่มอายุ 15-24 ปี เป็นจำนวนถึงร้อยละ 16.01 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด (งานแผนงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์, 2542) ประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มสำคัญที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเอดส์ได้ อีกทั้งยังไม่เคยมีผู้ศึกษาเรื่องนี้ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์มีความตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ตามกรอบแนวคิดที่ผสมผสานขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายปัจจัยที่เลือกมาศึกษา ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง ความผูกพันในครอบครัว และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน โดยศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายของปัจจัยทั้งหมดกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสนอนโยบาย และร่วมหาแนวทางในการสร้างวิธีการ และรูปแบบกิจกรรมในการลดหรือ

ป้องกันการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตัวเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่อาจนำไปสู่การติดเชื้อโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง ความผูกพันในครอบครัว การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา
2. ศึกษาอำนาจการทำนายของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง ความผูกพันในครอบครัว การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อน ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงและความผูกพันในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
2. การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
3. ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง ความผูกพันในครอบครัว การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อน สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ระหว่างเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2543

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติทางเพศที่ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อย (อายุ 13-15 ปี) การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการหรือก๊อนโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การมีก๊อนมากกว่า 1 คน และพฤติกรรมการดื่มสุราก่อนมีเพศสัมพันธ์ ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงวัยรุ่น ที่มีอายุระหว่าง 15-21 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 7 โรงเรียน

นักศึกษาอาชีวศึกษา หมายถึง นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงวัยรุ่น ที่มีอายุระหว่าง 15-21 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 2 โรงเรียน

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (self – esteem) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็นที่มีต่อตนเองในเรื่องเกี่ยวกับความพอใจและไม่พอใจในตนเอง การรักตนเอง การยอมรับตนเอง การรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีคุณค่า ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ จารูวรรณ ชูปวา (2541) ซึ่งแปลมาจาก Rosenberg's self esteem scale

การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (perceived self efficacy) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ในสถานการณ์ที่ต้องกระทำเมื่อมีพฤติกรรมทางเพศ เช่น สถานการณ์ในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ การที่จะพูดคุยกับก๊อนเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของก๊อนของตน การใช้ถุงยางอนามัย และความสามารถในการมีก๊อนเพียงคนเดียว เป็นต้น ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะของตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura, 1986) และการทบทวนวรรณกรรม

การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง (perceived risk behavior) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ เบคเกอร์ และเมแมน (Becker & Maiman, 1974) และการทบทวนวรรณกรรม

ความผูกพันในครอบครัว (family connectedness) หมายถึง สัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยสมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความอบอุ่น ห่วงใย และได้รับการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามความผูกพันในครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ เรชนิก และคณะ (Resnick, et al., 1997) และการทบทวนวรรณกรรม

การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อน (perceived peer norms) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความคาดหวังของเพื่อนที่มีต่อการกระทำพฤติกรรม และแรงจูงใจที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมตามความคาดหวังของเพื่อนสนิทที่มีความสำคัญต่อตนที่จะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ เอสเซน และ ฟิชบายน์ (Ajzen & Fishbein, 1980) และการทบทวนวรรณกรรม